Editörler
Dr. Öğr. Üyesi Serkan Tok
Prof. Dr. Fahrettin Geçen

Plastik Sanatlar Alanında Cam ve Seramik Üzerine Akademik Yorumlar

5

PLASTİK SANATLAR ALANINDA
CAM VE SERAMİK ÜZERİNE AKADEMİK YORUMLAR
5

Editörler
Dr. Öğr. Üyesi Serkan TOK
Prof. Dr. Fahrettin GEÇEN

PALET YAYINLARI ®
YAYIN NUMARASI: 964
T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI SERTİFİKA NO: 44040
ISBN: 978-625-5603-96-8

PLASTİK SANATLAR ALANINDA CAM VE SERAMİK ÜZERİNE AKADEMİK YORUMLAR – 5

Editörler
Dr. Öğr. Üyesi Serkan TOK ORCID ID: 0000-0002-7241-1875
Prof. Dr. Fahrettin GEÇEN ORCID ID: 0000-0002-0787-7505

Aralık 2025

www.paletyayinlari.com
bilgi@paletyayinlari.com

Mimar Muzaffer Mah. Rampalı Çarşı No: 42 Meram / Konya
Tel: (0332) 353 62 27

Tasarım: Palet Grafik
Ön Kapak Resmi Öğr. Gör. Emel BOZKURT
Arka kapak Resmi Öğr. Gör. Ümit PARSIL

Katkılarından dolayı Öğr. Gör. Ümit PARSIL'a teşekkür ederiz.

Baskı: Sebat Ofset
Fevzi Çakmak Mah. Hacı Bayram Cad. No: 57 Karatay / Konya
Sertifika Numarası: 74481

PLASTİK SANATLAR ALANINDA
CAM VE SERAMİK ÜZERİNE AKADEMİK YORUMLAR
5

Editörler
Dr. Öğr. Üyesi Serkan TOK
Prof. Dr. Fahrettin GEÇEN

YAYINLARI

İÇİNDEKİLER

ÇAĞDAŞ SERAMİK SANATINDA RENK PERSPEKTİFİ 7
Ayşe YEREBAKAN

ANTİK YUNAN VAZO RESİMLERİNDE MİTOLOJİK TASVİRLER: HERAKLES VE 12 ZORLU GÖREVİ . 17
Ece YÜCEL

İZNİK OSMANLI SERAMİKLERİNİN AVRUPA SERAMİKLERİNE ETKİSİ: 19. YÜZYIL AVRUPA SERAMİK ÜRETİMİNDE OSMANLI MİRASI 41
Ezgi YALÇINKAYA

İNGİLTERE STÜDYO ÇÖMLEKÇİLİĞİNDE TARİHSEL TEMELLERDEN ÇAĞDAŞ PRATİKLERE 53
Hasan Numan SUÇAĞLAR

KEMAL ULUDAĞ'IN "KURUMSAL YAPI" ADLI ESERİ ÜZERİNE BİR ÇÖZÜMLEME 69
Havva EKER AKTAŞ

İŞLEVSELLİKTEN SANATSAL YORUMA: AHMET CÜNEYT ER'İN ESERLERİ ÜZERİNDEN STÜDYO ÇÖMLEKÇİLİĞİ 85
Hülya AK

YÜKSEK SICAKLIKTA SERAMİK YÜZEYE EMAYE UYGULAMASI 99
Pınar ÇETİNKAYA, H. Serdar MUTLU, Soner ŞANLI

ÇAMURUN SESSİZ BİLGELİĞİ: SERAMİK PRATİĞİNDE BEDEN, FARKINDALIK VE DÖNÜŞÜM 111
Setenay SİPAHİ

MARIA RUBINKE VE JESSICA HARRISON'UN YAPITLARINDA KADININ TOPLUMSAL ROLÜNE İLİŞKİN PSİKANALİTİK BİR OKUMA 121
Beyza USTA, Murat ATEŞLİ

ANTİK YUNAN VAZO RESİMLERİNDE MİTOLOJİK TASVİRLER: HERAKLES VE 12 ZORLU GÖREVİ

Ece YÜCEL*

Giriş

Atinalı filozof Platon tarafından M.Ö. 400 yılında ortaya çıkarılan ve doğaüstü eylemleri diğerlerinden ayırmak için kullanılan (Cotterell ve Storm, 2011, s. 12) mythologia kelimesi; bir nevi masal, anlatılan hikaye anlamına gelen myth ve söz, düşünme, akıl anlamına gelen logia kelimelerinin bir araya gelmesiyle oluşmuştur (Can, 1994, s. 1). Tüm haklar kendilerine özgü efsaneler, inandıkları doğaüstü anlatılara sahiptir. Yunan halkına ait mitolojik hikayeler ise bunların tümünü kapsamaktadır. Düşünsel özelliklerinin yanında akıl, inanç ve kültürel miras bağlamında da Yunan halkının sahip olduklarının tümünü yansıtması açısından değerlidir.

Yunan sanatında efsanelerle ilişkilendirilen betimlemelere M.Ö. 700 yıllarında rastlanmış, stilize insan figürleri ve mitoslara dair betimler ise yaklaşık M.Ö. 750 yılı civarında vazo resimlerinde görülmeye başlanmıştır. Sanatta mitoslara dair betimlemeler yönünden en zengin dönem olarak görülen bu tarihlerde oluşturulan tasvir gelenekleri sonraki tarihlerde de sürdürülmeye devam etmiştir. Efsane ve hikayelerin en zengin kaynaklarını oluşturan vazo resimleri, günümüze dek ulaşmaları, vazo ressamlarının yaratıcılıklarının göstergesi olmaları açısından dikkate değerdir. Bu vazolar üzerinde yer alan mitos betimleri, yazılı metinlerin resimlemeleri olmanın yanı sıra tıpkı günümüzdeki sahne sanatlarının afişleri gibi dönemin tiyatro sanatından sahneleri de canlandırmaktadır (Carpenter, 2002, s. 8-11). Antik Yunan seramik sanatı teknik, form, sanatçıların stilistik özellikleri gibi biçim ve teknik özellikleri; mitolojik sahnelerin analizleri ve karakterlerin tanımlanması gibi alegorik yönleri; seramiklerin bulundukları ev, mezar, kutsal alanlar gibi yerler üzerinden işlevsel kullanımlarının açıklanması olmak üzere farklı yönlerden incelenmekte ve yalnızca estetik değil sosyo-kültürel bağlamda da değerlendirilmektedir.

Herakles bir tanrı ile bir kahraman arasında özel bir statüye sahip olmasından dolayı antik çağlardan günümüze dek araştırmacıların ilgisini çekmiştir. Mitos yazarlarının hemen hepsinin esin kaynağı olan, Yunan kahramanlık özelliklerinin hepsini bünyesinde barındıran efsanevi bir kişilik, bir anlamda ulusal bir

* Öğr. Gör., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Yenice Meslek Yüksekokulu, El Sanatları Bölümü, Mimari Dekoratif Sanatlar Programı, eceyucel@comu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0196-7593.

kahramandır. Yaptığı işlerin hep iyilikle bağdaşması ve doğanın insanlığın başına saldığı tüm kötülükleri yok etmekle tüm insanlığa sonsuz iyilikler bahşetmesiyle yenilmez bir gücün simgesidir. Kahramanlık, Herakles'in kendi seçimi değildir, kontrol edemediği, tanrı vergisi olan güç ve kuvveti, kimi zaman onu dengesizliğe varacak hareketlere ve suça sürüklemiştir. Tüm işler ve görevler ona zorla yaptırılır, bir nevi bir efendinin buyruğunda zorla yerine getirmesi gereken görevleri olan bir köle gibi çalışmak onun kaderidir (Erhat, 2007: s.137). Herakles'in ilahi bir baba ve ölümlü bir annenin birleşiminden meydana gelmesi, Thesus ve Akhilleus gibi birçok kahramanla aynı niteliklere sahip olduğunun göstergesidir. Canavarları avlamakla geçen yaşamı, olimpiyat oyunları gibi önemli etkinliklerde yer alması Herakles'i bir kültür kahramanı haline getirse de bu kahramanlık kalıbına uymakta başarısız olduğu bir nokta vardır; ölümsüzlüğü ancak mücadelelerden sonra elde edebilmesi. Tüm Akdeniz coğrafyasını uçtan uca dolaşmasına neden olan Herakles'in görevleri esnasında hikayeler gittikçe çoğalmaktadır (Stafford, 2010, s.229). Herakles; savaş arabası kullanma, okçuluk, silahşorluk, güreş sporu ve lir çalma üzerine iyi eğitimler almış destansı cesaretiyle bilinen bir idoldür (Kershaw, 2018, s. 185). Zeus'un oğlu olmasına rağmen ölümsüz bir tanrı olarak doğmayan Herakles, bir dizi mücadeleden sonra Olympos Dağı'nda kendine yer edinebilmiş ve ölümsüzlük kazanmıştır.

İnsan soyundan gelen asıl ismi Alkides olan kahramana "Hera'nın[1] Şanı" anlamına gelen Hera-Kleos yani Herakles ismi Pythia[2] kahini tarafından verilmiştir ve kahramanın ölümsüzlüğünü kazanmak için geçeceği zorlu yolları simgelemektedir. Aynı zamanda kahraman anlamına gelen Hero sözcüğüyle de bağlantılıdır (Molacı, 2020, s. 61). Herakles, Antik Yunan mitolojisinin en üretken ve en görünür kahramanlarından biridir. Özellikle arkaik dönem Yunan seramikleri, Herakles'in hem kahraman hem de insani yönlerinin detaylı motiflerle işlendiği eserleri bize sunması açısından önemlidir. "Herakles'in 12 Görevi" olarak bilinen zorlu döngüsü antik Yunan sanatının siyah figür ve kırmızı figürlü vazolarının en sık işlenen temaları arasında yer almaktadır. Herakles ve görevlerinin tasviri; form, işlev, sanatçı stili, ritüel ve kültürel aktarım gibi birçok bağlamda değerlendirilebilir.

Antik Yunan Seramik Sanatı ve Vazo Resimlerinin Temelleri

Yunan resim sanatına dair başlıca yapıtların günümüze kadar ulaşamamış olması, vazo resimlerinin kendi değerlerinin çok üzerinde bir anlam ifade ederek

---

1 Baş tanrı Zeus'un kardeşidir. Zeus daha sonra Hera'yı kendisine eş olarak almıştır (Erhat, 2007, s. 136).

2 Apollon tapınağının kurulduğu Delphoi kentinin eski adıdır (Erhat, 2007, s. 260).

özel bir önem kazanmasına sebep olmuştur. Vazo ressamları tanrıların, kahramanların öykülerini ve günlük yaşama dair çeşitli konuları betimledikleri üstün nitelikli eserler yaratmışlar özellikle M.Ö. 6. ve 5. Yüzyıllara tarihlenen vazo resimleri birer başyapıt sayılmışlardır (Richter, 1969, s. 245). Yunan vazoları, kilin hazırlık aşamasından bezemesine, pişirilmesinden bitmiş ürünlerin kullanımı ya da satışına dair seramik üretiminin tüm basamaklarını belgeler niteliktedir. Çömlek çarklarının korunmuş örnekleri ya da yazılı kaynaklarda çarklar hakkında bilgi çok az olsa da vazolar üzerindeki betimler üretimleri hakkında da detaylı bilgi vermektedir. (İren, 2003, s. 11). Çarkta üretilip 800-950 derecede pişirilerek üretildiği bilinen Yunan seramiklerinin isimleri sanatsal kişiliklere uyacak şekilde tasarlanmıştır. Bir sanat alanı yaratılarak belirli bir kültürel ortam ortaya çıkarılsa da araştırmalar çömleklerin şekil ve dekorasyonlarının büyük ölçüde malzemenin türüne bağlı olduğunu, sanatçıların farklı işler için yaptıkları imzaların bile tasarımlarına yansıdığını göstermektedir. Hasarsız durumda günümüze ulaşan örneklerin çoğunun mezar yerlerinden çıkanlar olması, antik çağda seramiklerin statüsü hakkında da bilgi vermektedir. Arkeologlar, Yunan seramiklerini çeşitli şekillerde isimlendirmiştir (Görsel 1). Birçoğu için verilen isimlerin doğruluğuna dair eksi kanıtlar olmasa da isimler kullanım amaçlarına uygundur. Amphora, stamnos ve pelikeler yağ veya şarap saklamak için, hydra su taşımak için, farklı formlarda görülen crater şarabı sulandırmak için kullanılmaktadır. Elde edilen karışım bir oinochoe veya olpe kullanılarak bir fincana boşaltılmaktadır. Skyphos, rhyton veya kantharos içki içmek için, pyxis kozmetik kutusu olarak, alabastron ve aryballos parfüm şişesi olarak lekythos ise mezar yerlerinde sunu için kullanılmaktadır (Vickers, 1999, s. 4-10).

Görsel 1. Yunan seramiklerinin bazı şekil ve isimlendirmeleri (Vickers, 1999, s. 79).

Arkaik Yunan sanatında en çeşitli mitolojik sahne betimlerini Atina siyah figürlü vazolarında görürüz. Bir sanatçının aynı sahneyi birçok farklı tarzda ve farklı detaylarla betimlediği görülmektedir. Daha önce farklı sanat dallarında, heykeltraşlıkta, mimaride kabartmalarda ya da daha erken tarihli vazolarda görülen sahne ve betimlerin tekrarlandığı da görülmektedir. Kırmızı figürle birlikte bu durumda ilerleme kaydedildiği görülmektedir (Boardman, 2003, s. 216). Erken kırmızı figürlü vazo örneklerinde karşımıza çıkan mitolojik sahnelerde olayların anlatım şeklinde detaylara daha fazla yer verildiği, birçok yeni konunun betimlendiği ve birçok sahnenin de daha resimsel ifadelerle ele alındığı görülmektedir (Boardman, 2002, s. 223).

Üslupları ve çok çeşitli konuları ile vazo resimleri, her dönem için doğru bilginin kaynağı olmaları açısından önem taşırlar. Yunan mitolojisine dair popüler konuları, epik karşılaşmaları betimleyen vazo resimleri üzerinde görülen mitolojik sahneler çeşitlilik göstermekte ve dönemin estetik zevkleri ve ilgi duyduğu konular hakkında bilgi vermektedir (Boardman, 2005, s. 198-208). M.Ö. 8. ve 4. yüzyıllar arasında sıkça görülen insan figürleri sıradan yaşamı ve farklı mitolojik detayları tasvir ederken bazı sanatçılar daha resimsel kompozisyonları; ev yaşamı, seremoniler, çalışma hayatı, savaşçıların talimleri gibi Yunan yaşamına dair daha değerli gördükleri ya da daha çok tercih edilen sahneleri tasvir etmişlerdir (Cook, 1997, s. 265). Kutsal alanlarda, kamu yapılarında, mezar yerlerinde ve evlerinde kısaca tüm yaşam alanlarında karşımıza çıkan bu tasvirlerin sadece süsleme amaçlı olduğunu düşünmek yanlıştır. Hem görsel hem yazılı sanatlar Yunanların tanrı ve kahramanlarının insanlarla birlikte yaşadıklarına inandıkları bir zamandan, bizim mitoloji olarak adlandırdığımız fakat onlar için yaşamın aslı olan inançlarından beslenmektedir.

Herakles Mitinin Seramik Sanatında Temsili ve 12 Zorlu Görevin Seramik Vazolar Üzerinde Tasvirleri

Mitler, tanrısal döngüler ve kahramanlık döngülerini içerisinde barındırır. Tek ortak noktaları anlatılarında yer alan kahramanların kimlikleri olan bu döngüler, bir dizi hikayeden meydana gelmektedirler. Uzun zaman süren ve aralarında kimi zaman hiçbir bağlantı bulunmayan Herakles'in maceraları için de bu geçerlidir. "Heraklesoğulları" olarak bilinen ve Yunan halkının atası olarak kabul edilen Herakles, Yunan sanatında akıl, fiziksel güç ve psikolojik olarak zorluklara dayanma gücünün simgesidir (Grimal, 2005, s. 21). Herakles'in tasvirlerde bu kadar tercih edilen bir kahraman olmasının, Yunan halkı tarafından bu kadar benimsenmesinin bariz nedeni Atina şehrinin tanrıçası Athena tarafından korunmasıdır. Herakles ve Athena arasındaki bu ilişki tüm uygarlıklarda kabul

görmektedir. Herakles mitlerde ve sanatta ulusal bir kahraman rolünde olmasının yanı sıra liderlerin Athena'nın en sevdiği kahramanla özdeşleşmek istemeleri de oldukça mantıklı bir sebeptir (Boardman, 1972, s. 59). Herakles, Yunan dünyasında iki kimliği bir arada taşımaktadır; doğaüstü güçlerle donatılmış bir kahraman ve ölümcül görevlerle sınanmış, öfke, pişmanlık, yorgunluk ve arınma gibi insani duyguları bünyesinde barındıran bir insan. Herakles'in maceraları ve zorlu görevleri bu kahramanlık döngüleri arasında birçok unsuru içerisinde taşıması açısından değerlidir.

Görsel 2. Berlin ressamı, Herakles, M.Ö. 490, kırmızı figürlü karınlı amphora, 79 cm, Basel Antik Sanat Müzesi ve Ludwig Koleksiyonu, İsviçre (Berlin, M.Ö. 490).

Zeus[3] ve Alkmene'nin[4] oğlu olan Herakles, küçüklüğünden beri türlü maceralara atılmıştır. Apollon[5]un oğlu olan müzik öğretmeni Linos kendisini azarladığında gücünü onu öldürerek gösterir (Görsel 3) ve kırlarda sığır gütmek zorunda kalır, sonunda vahşi hayvan avlarına çıkar. Türlü maceralar sonunda bir ödül olarak Kral Kreon'un kızı Megara ile evlenir ve üç oğlu olur. Sonunda Hera'nın ona yaptığı büyü sonucu delirir ve çocuklarını öldürür (Görsel 4). Bunun üzerine sürgüne gider, en sonunda Eurystheus[6]un hizmetine girer ve onun tarafından verilen görevleri yerine getirmek zorunda kalır (Fink, 2004, s. 175-176). Efsaneye göre Herakles, kendisinden çeşitli görevlerde faydalanmak üzere

---

3 Baş tanrı, tanrıların tanrısı (Erhat, 2007, s. 293).

4 Miken kralı Elektryon'un kızıdır (Erhat, 2007, s. 30).

5 Titan kızı Leto ile Zeus'un oğlu, Artemis'in kardeşidir (Erhat, 2007, s. 47).

6 Argos kralı Sthenelos'un oğludur. İlk doğan torunun kral olacağı kehaneti üzerine, Herakles'in kral olmasını engellemek için Hera'nın müdahalesiyle erken doğması sağlanmış böylece Argolis bölgesine kral olmuştur (Erhat, 2007, s. 111).

yanına çağıran Eurystheus'un bu çağrısına ilk başlarda olumlu karşılık vermese de babası Zeus'un araya girmesi ve bu görevler tamamlandığında ölümsüzlüğünü kazanacağını öğrenmesi üzerine büyük bir kedere kapılır. Bu keder ve umutsuzluk ortamında Hera'nın yaptığı büyü ile delirir ve oğullarını öldürür. Deliliğinden kurtulması uzun zaman alır fakat sonunda Eurystheus'un ona vereceği tüm görevler için hazır olduğunu bildirir ve kralı görmeye gider. Kralın ona verdiği görevler; Nemea aslanının postunu getirmesi, yılan Echidna'nın kızı dokuz başlı Hydra'yı öldürmek, Kyreneia geyiğini canlı yakalayıp getirmek, Artemis'e adanmış Erymanthos yaban domuzunu canlı olarak yakalayıp Miken'e getirmek, Kral Augias'ın ahırlarını temizlemek, Stymphalos gölünde yaşayan yırtıcı kuşları kovmak, Girit boğasını ehlileştirip Eurystheus'un huzuruna getirmek, Trakyalı Diomedes'in kısraklarını Miken'e getirmek, Amazon kraliçesi Hyppolite'nin zincir zırh ve kemerini getirmek, Geryoneus'un sığır sürülerini getirmek. Bu on görev tamamlandığında, Eurystheus iki görevi geçersiz saydığından iki yeni görev daha verir. Bu görevlerden ilki Hesperid'lerin altın elmalarının çalınmasıdır. Son görev ise cehennem köpeği Kerberos'u Ölüler Diyarından çıkarmasıdır (Schwab, 2004, s. 153-173). İlk on görevin sıralamaları çeşitli kaynaklarda farklılık göstermekle birlikte, son iki görev ve görevlerin içerikleri tüm kaynaklarda aynı şekilde geçmektedir.

Görsel 3. Douris ressamı, Herakles ve Linos, 480, Vulci'den kırmızı figürlü bir Attika kasesi, Königsplatz Müzesi Antika Koleksiyonu, Münih (Carpenter, 2002, s. 140).

Görsel 4. Asteas ressamı, Herakles'in çılgınlığı, 340, Paestm'dan bir kalyks krater, 55 cm, Ulusal Arkeoloji Müzesi, Madrid (Asteas, 340).

Herakles'in 12 görevi, Zeus Olympia Tapınağı'nın (M.Ö. 460) mermer metop kabartmalarında (Görsel 5) tasvir edilmiştir (Stafford, 2004, s. 94). Görevlerin sayısı ve sıralamasının da tapınaktaki metoplar yontulurken oluşturulduğu düşünülmektedir. Herakles'in görevlerinin önemini en iyi şekilde niteleyen bu metoplarda başta genç bir yüze sahip olan kahraman gittikçe gelişen ve olgunlaşan şekilde tasvir edilmiştir (Kershaw, 2018, s. 187). Kahramanın deneyimlerinin onun fiziki özelliklerine nasıl yansıdığı ve görevlerin üzerinde bıraktığı etkiler burada gözlemlenebilir.

Görsel 5. Zeus Olympia Tapınağı'nın mermer metop kabartmalarının rekonstrüksiyonu (Carpenter, 2002, s. 141).

Atina ve diğer bölgelerde yaşayan arkaik dönem sanatçıların favorisi olması dolayısıyla Herakles, kişisel eşyalar olarak adlandırılabilecek birçok gemma, vazo, kalkan şeridi ve kamu yapılarında yer alan mimari heykeltraşlık örneklerinde karşımıza çıkmaktadır. Aynı yüzyılda tiyatrolarda sergilenen oyunların da en sevilen karakteridir bu nedenle vazolarda çokça betimlenmektedir. Daha sonraki yüzyıllarda kahramanlık yönünden çok insani yönü de vazo betimlerinde sık tercih edilen konular arasına girmiştir. Kahramanı betimlerde yer alan hikayelerden ya da atribülerinden tanırız. Genellikle sırtında yer alan aslan postu, elinde bir lobut ya da yay ile bazen de göğüs zırhı giyen bir savaşçı olarak betimlenmiştir (Carpenter, 2002, s. 199-120). Antik dönemden modern çağa kadar plastik sanatlarda en sık betimlenen mitolojik temalardan biri Herakles ve 12 zorlu görevidir. Bu görevler kahramanın gücü, zekası ve kefaret arayışını simgelemektedir. Bu temayı kullanan sanatçılar için ise alegorik anlamlar ve dinamik kompozisyonlar açısından zengin estetik tasvirlerin kaynağı olmuştur.

Nemea Aslanının Öldürülmesi

Typhon ve Ekidna'dan doğan bir canavar olan Nemea aslanının öldürülmesi, Herakles'e Eurystheus tarafından verilen ilk görevdir. Herakles önce oklarla öldürmeye çalışıp başaramayınca aslanı bir topuzla kovalayarak mağaraya sıkıştırır ve kollarıyla sıkarak öldürür (Cömert, 2025, s. 77).

Herakles'in bu görevi, çoğunluğu arkaik dönemde olmak üzere en erken ve yoğun işlenen görevdir. İlk sırada yer alması, daha sonra Herakles'in atribülerinden biri olarak görülen aslan postunun bu görevde kazanılması ve kahramanın

atletik açıdan en estetik haliyle sergilenmesi sanatta en çok tasvir edilen görev olmasının sebebi olarak gösterilebilir. 700'den fazla siyah figürlü ve yaklaşık 100 kırmızı figürlü örnek günümüze ulaşmıştır. Sahnelerin kompozisyonu değişkenlik göstermekle birlikte ressamların dövüş anının herhangi bir kısmını seçtiği ve bazı sahnelerde Athena gibi Herakles'e yardımcı tanrı ve tanrıça figürlerini de dahil ettikleri görülmektedir. Herakles arka ayakları üzerinde dikilir vaziyette bir aslanla dövüşürken ya da yerde aslanla güreşirken, aslan pençeleri ile rakibini tırmalarken betimlenen sahneler en sık karşılaşılan tasvirlerdir. Siyah figür ustası Exekias'ın tipik betimlemelerinde Herakles, aslanı boğazlarken görülmektedir. Herakles'in ilk görevi olduğu, deneyimsiz olduğu vurgulanmak için genellikle sakalsız olarak tasvir edildiği görülmektedir (Stafford, 2012, s. 63). Silah kullanmaması mitolojide tanrısal gücün bir simgesi olması bakımından dikkate değerdir. Kompozisyonların simetrik ve frontal olduğu görülmektedir. Aslanın ağzını açma, aslanın boğazına sarılma, ölü aslan postunun yerde veya Herakles'in omuzlarında görülmesi ve tanrıça Athena'nın zaman zaman Herakles'e eşlik etmesi sıkça görülen tasvirlerdendir.

Görsel 6. Exekias ressamı, Herakles ve Nemea aslanı, M.Ö. 540, siyah figürlü amphora, 40.7x32.1 cm, Berlin Devlet Müzesi, Almanya (Exekias, M.Ö. 540).

Görsel 7. Amasis ressamı, Herakles ve aslan, M.Ö. 540, Etruria'dan siyah figürlü Attika oinokhoe'si, 18,3 cm, Louvre Müzesi, Paris (Amasis, M.Ö. 540)

Görsel 8. E Grubu, Herakles ve Nemea aslanı, M.Ö. 550, siyah figürlü boyunlu amphora,36,5 cm, Ashmolean Müzesi, Oxford (E Grubu, M.Ö. 550).

Görsel 9. Psiaks ressamı, Herakles ve aslan, M.Ö. 520, Vulci'den siyah figürlü bir Attika amphorası, 58,5 cm, Brescia Şehir Müzesi, İtalya (Carpenter, 2002, s. 142).

Lerna'lı Hydra'nın Ölümü

Herakles'in ikinci görevi, Lerna bataklığında yaşayan dokuz başlı Hydra adındaki ejderi öldürmektir. Fırlattığı ateşli oklarıyla ininden çıkardığı canavara kılıç ve topuzuyla saldırır. Kestiği her başın yerine iki tane daha çıktığını görünce yakınlarda bir ormanı ateşe verir yanan dallarla başları tek tek yakar. Ölümsüz olan son başı da büyük bir kayanın altına gömer. Canavarın zehirli safra sıvısını kendi oklarına sürerek, bundan sonra düşmanlarında onulmaz yararlar açan oklarını elde eder (Cömert, 2025, s. 78). Bu macerasında Herakles'e kardeşi Iphikles'in oğlu Iolaos eşlik etmektedir (Seemann, 2020, s. 192).

Lerna Hydra'sı, yalnızca destanlarda belgelenmekle kalmayıp Yunan sanatında sıkça karşımıza çıkan Herakles sahnelerindendir. Özellikle M.Ö. 630 civarında Korint vazo resimlerde görülen popüler tasvirlerdendir (Stafford, 2012, s. 67). Herakles genellikle dokuz başlı Hydra'ya saldırırken, ayaklarının dibinde bir ateş ile betimlenmektedir. Hydra genellikle şişman bir gövdeden çıkan ya da bir ağacın etrafına dolanmış boyunlar şeklinde tasvir edilmektedir. Iolaos'un meşalesi, kesilmiş başlardan çıkan yılan hatları ve Herakles'in kılıç veya sopa kullanan tasviri sık karşılaşılan sahnelerdendir.

Görsel 10. Eagle ressamı, Herakles ve Hydra, M.Ö. 530, Caere hydrası, 44,4 cm, J. Paul Getty Müzesi, ABD (Eagle, M.Ö. 530).

Görsel 11. Samos ressamı, Herakles ve Hydra, M.Ö. 580, Korint kasesi, 11.5x19.2 cm, Louvre Müzesi, Paris (Samos, M.Ö. 580).

Görsel 12. Otterlo ressamı, Athena, Herakles, Iolaos ve Hydra, M.Ö. 590, Korint aryballosu, 14.5x13.4 cm, Basel Antik Sanat Müzesi ve Ludwig Koleksiyonu, İsviçre (Otterlo, M.Ö. 590).

Görsel 13. Diosphos ressamı, Herakles Hydria ile savaşıyor, M.Ö. 500, beyaz zemin lekythos, 22.4 cm, Louvre Müzesi, Paris (Diosphos, M.Ö. 500).

Görsel 14. Anonim, Herakles ve Lerna'lı Hydra, M.Ö. 600, Korint aryballosu, 11.2 cm, J. Paul Getty Müzesi, ABD (Anonim, M.Ö. 600).

Kyreneia Dişi Geyiğinin Yakalanması

Artemis için kutsal olan altın boynuzlu ve bakır ayaklı Kyreneia geyiğini öldürmek yasaktır. Bu geyiği diri olarak ele geçirmek Herakles'in üçüncü görevidir. Bir yıl boyunca izlediği geyiği bir nehirden geçerken hafifçe yaralar ve Eurystheus'a teslim eder (Cömert, 2025, s. 78).

Kyreneia geyiğinin yakalanması görevinin betimlendiği eserler söz konusu hayvanın canavar olmaması ve öldürme eylemi içermemesi nedeniyle ilk iki göreve oranla daha az dramatiktir ve bu muhtemelen görsel sanatlarda sıkça tasvir edilmemesinin sebebi olarak gösterilebilir. Bu görevin sadece birkaç örneği Attika siyah figürlü vazolarında ve Günay İtalya bölgesinden kırmızı figürlü birkaç vazoda karşımıza çıkmaktadır ve bu örneklerde genellikle Apollo'nun kız kardeşi Artemis için geyiği geri alma mücadelesinin betimleri görülmektedir. Bu hikaye esi kaynaklarda farklı şekillerde işlenmekle birlikte yalnızca Euripides'in Herakles isimli eserinde geyikler bir tehdit unsurudur ve öldürülmesi gerekmektedir bu da bu görevi Herakles için bir dayanıklılık, yaratıcılık ve güç sınavı haline getirmektedir (Stafford, 2012, s. 70). Geyiğin yakalanma tasvirleri hareket ve hız temalıdır. Çoğu örnekte Herakles koşarken veya geyiği dizinden tutarken betimlenmiştir. Kan dökülmemesi açısından sahnenin daha çok av ritüeline yaklaştığı söylenebilir.

Görsel 15. Akheloos ressamı, Herakles Kyreneia geyiğini yakalıyor, M.Ö. 510, siyah figürlü sivri dipli amphora, 50 cm, Toledo Sanat Müzesi, İspanya (Akheloos, M.Ö. 510).

Görsel 16. Würzburg 199 Grubu'na ait boyunlu amphora, Herakles geyik için Apollon'la tartışıyor, t.y., Mart'in von Wagner Müzesi, Almanya (Boardman, 2003, s. 129).

Erymanthia Yabandomuzunun Yakalanması

Erymanthos dağında yaşayan yabandomuzunu canlı bir şekilde Eurystheus'a getirmek Herakles'in dördüncü görevidir. Domuzu takip ederken dağda yaşayan at adam Pholos'un konuğu olan Herakles, yemekte diğer at adamlarla tartışma yaşar ve bilge adam Kheiron Herakles'in zehirli okuyla yaralanır. Yabandomuzunu aramaya devam eden Herakles en sonunda hayvanı bir ağ yardımıyla yakalar ve Eurystheus'a götürür fakat Eurystheus hayvandan korkarak bir fıçının içerisine saklanır (Cömert, 2025, s. 78).

Görsel 17. Skythes ressamı, Herakles ve Eurystheus, t.y., kırmızı figürlü kase, Villa Guilia Müzesi, Roma (Boardman, 2002, s. 75).

Erymanthia yaban domuzu, antik literatürde yalnızca Hekataios'un M.Ö. 500 civarında yazdığı bir eserde geçmektedir. İleri tarihli kaynaklar domuzun Eurystheus'a nasıl sunulduğuna dair ayrıntıları da vermektedir. Herakles'in do-

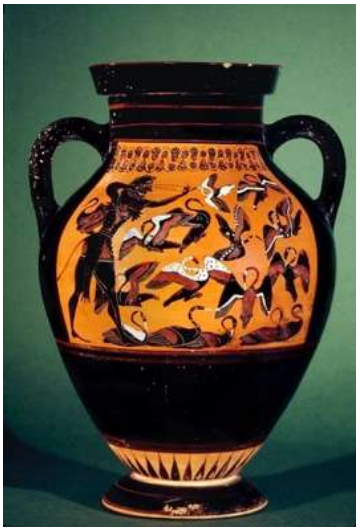
muzu bit pithosun içerisine saklanmış olan Eurystheus'a sunarken betimlendiği sahneler özellikle 6. yüzyıl sonlarında Attika vazo resimlerinde oldukça popülerdir. Siyah figürlü vazolar arasında Eurystheus'u içermeyen, sadece Herakles'in yaban domuzunu taşırken ya da el arabası gibi iterken, kimi zaman Athena ve Iolaos tarafından izlenirken betimlendiği alternatif versiyonlar görülmektedir (Stafford, 2012, s. 71). Bu görevin ayırt edici motiflerinden biri Herakles'in domuzu teslim ettikten sonra kralın korkusu ile pithosun içerisine saklanmasıdır. Bu Kral'ın kahramandan daha zayıf olduğunu göstermesi açısından dikkate değerdir.

Augeias'ın Ahırlarının Temizlenmesi

Çok sayıda hayvanı bulunan Elis kralı Augeias'ın ahırları pislik içerisindedir. Herakles'in beşinci görevi, bu ahırları bir gün içerisinde temizlemesidir. Buna karşılık sürünün onda birini alması teklifini kabul eden kral, bu pisliğin bir günde temizlenemeyeceğine inanmaktadır. Yanına tanık olarak kralın oğlunu alan Herakles, ahır duvarlarına iki geçit açar, Alpheios ve Peneioas ırmaklarının yataklarını ahırlardan geçecek şekilde değiştirir. Nehir suları ahırlardaki tüm pisliği temizler fakat kral sözünü tutup Herakles'in payını vermez. Bunun üzerine Herakles kralı ve çocuklarını öldürür (Cömert, 2025, s. 78). Arkaik dönemde görülmeyen tek görev, Augeias'ın ahırlarının temizlenmesidir. Bu görevin sanatta ilk kez ortaya çıkışı Olympia metoplarının doğu sundurmasındaki örneğidir (Stafford, 2012, s. 73).

Stymphalos Kuşlarının Kovalanması

Arkadia'da bulunan Stymphalos gölünde tunç kanatlarını ok gibi fırlatan, tunç gagalı, pençeli, insan yiyen kuşlar yaşamaktadır. Herakles'in altıncı görevi, bu kuşları gölden uzaklaştırmaktır. Hephaistos'un yaptığı ve Athena tarafından kendisine armağan edilen çıngıraklarda kuşların bir kısmını ürkütüp kaçıran Herakles, kalanlarını da oklarla öldürür (Cömert, 2025, s. 79).

Görsel 18. E Grubu, Herakles ve Stymphalos, M.Ö. 550, Vulci'den siyah figürlü bir Attika amphorası, 40,8 cm, British Museum, Londra (E grubu, M.Ö. 550).

Stymphalos kuşları antik sanatta daha nadir tasvir edilen görevlerden biridir. Eski edebi kaynaklarda Herakles'in kuşları sadece bir çıngırak sesiyle korkutup kaçırdığı anlatılsa da tüm tasvirlerde Herakles'in kuşları öldürdüğü görülmektedir. Herakles ve Iolaos'un kuşları boğduğu bir sahne, 6. yüzyıla tarihlenen siyah figürlü bir Attika lekythosunda tasvir edilmiştir (Stafford, 2012, s. 75). Çoğunlukla çok figürlü kompozisyonlar ve dolu sahneler dikkat çeken tasvirlerde kuşların metal tüyleri ok veya sapanla düşürülmekte ya da kuşlar boğulmaktadır. E Grubu ressamlarına ait siyah figürlü amphora üzerinde Herakles etrafını saran, tüyleri beyaz ve kırmızı renkle vurgulanmış kuşlara bir mancınık ile ateş eder şekilde tasvir edilmiştir.

Girit Boğasının Yakalanması

Poseidon'un Girit kralı Minos'a kurban etmesi için gönderdiği fakat kurban edilmemesine sinirlenip sonradan delirttiği boğayı terbiye edip Eurystheus'a götürmek Herakles'in yedinci görevidir. Bu boğa Eurystheus tarafından serbest bırakıldıktan sonra Theseus'un hikayelerinde maraton boğası olarak görülmektedir. (Seemann, 2020, s. 194).

Görsel 19. Arkesilas ressamı, Herakles ve boğa, M.Ö. 550, Lakonia kasesi, Metropolitan Müzesi, New York (Arkesilas, M.Ö. 550).

Görsel 20. Andokides ressamı, Herakles boğayı kurban etmeye götürüyor, M.Ö. 525, karınlı amphora, 53,2 cm, Boston Güzel Sanatlar Müzesi, ABD (Andokides, M.Ö. 525).

Görsel 21. Antimenes ressamı, Herakles Eurymanthos boğasını Eurystheus'a getiriyor, M.Ö. 520, siyah figürlü karınlı amphora, 52,8 cm, British Museum, Londra (Antimenes, M.Ö. 520).

Görsel 22. Antimenes ressamı, Herakles Eurymanthos boğasını Eurystheus'a getiriyor, M.Ö. 520, Vulci'den siyah figürlü amphora, 52.7x37.7 cm, British Museum, (Antimenes, M.Ö. 520).

Görsel 23. Antimenes ressamı, Herakles Girit boğası ile boğuşuyor, siyah figürlü karınlı amphora, t.y., Königsplatz Müzesi Antika Koleksiyonu, Münih (Boardman, 2003, s. 130).

Girit boğasının, geyik ve yaban domuzu görevlerinde de görüldüğü gibi öldürülmek yerine sadece yakalanıp Eurystheus'a gösterilmesi gerekmektedir. Girit'e yapılan bu yolculuk, Herakles'e sonraki görevlerinde yer alacak daha kapsamlı seyahatlerin yolunu açması ve görevlerin geniş coğrafi alanlara yayılması bakımından değerlidir. Bu görevin en erken tarihli tasvirleri, M.Ö. 550 civarına tarihlenen 200 adetten fazla siyah figürlü ve erken kırmızı figürlü günümüze ulaşan örnek arasında sıkça tasvir edilmesi bakımından dikkat çekmektedir. Rider ressamı tarafından yapılan dört adet Lakonia kupasıdır ve hepsinde Herakles bir boğa ile mücadele ederken tasvir edilmiştir. Attika vazo resimlerinde ise M.Ö. 560 civarında (Stafford, 2012, s. 75). Herakles'in boğa sahneleri Theseus tasvirleriyle sıklıkla karıştırılabilmektedir. Herakles'in boğayı boğazından yakaladığı veya sırtına aldığı tasvirler sıklıkla görülmektedir. Herakles bazen boğanın kafasına saldırırken, kollarını boynuna dolayıp boğa ile güreşirken bazen de arkasından yaklaşıp ayaklarından yakalarken ya da boynuzlarına ip geçirirken

görüldüğü tasvirlerinde kahramanın fiziksel gücünün vurgulanması dikkat çekicidir. Bu görevde de ana tema Nemea aslanı görevinden olduğu gibi fiziksel olarak çok güçlü bir hayvanın silahsız olarak çıplak elle yenilgiye uğratılmasıyla Herakles'in gücünün vurgulanmasıdır.

Diomedes'in Kısraklarının Getirilmesi

Trakya'nın savaşçı kabilesi Bistonların kralı Diomedes, ülkesinin sahillerine varan yabancıları, insan eti yiyen azgın kısraklarına yedirirdi. Bu kısrakları yakalayıp eğitmek ve Miken'e getirmek, Herakles'in sekizinci görevidir (Seemann, 2020, s. 194). Trakya kralı Diomedes'in kısraklarının getirilmesi görevi, arkaik sanatta nadir görülmektedir. Birkaç adet 6. yüzyıl sonuna tarihlenen Attika siyah figürlü vazoda görülmektedir. En önemli örneklerinden biri Psiax ressamına ait bir kase üzerinde görülmektedir. Burada Herakles, ağzından bir insan başı ve kolu çıkan bir atı, kolunun altına almış şekilde tasvir edilmiştir (Stafford, 2012, s. 77). İnsan yiyen kısraklar bir korku motifini içerisinde barındırmaktadır. Çoğu tasvirde Herakles Diomedes'i kısraklara doğru sürüklerken veya cezalandırırken görülmektedir.

Görsel 24. Marathon ressamı, Herakles ve Diomedes'in atları, t.y., beyaz zemin lekythos, 19,8 cm, Siraküza Müzesi, İtalya (Boardman, 2003, s. 158).

Amazon Kraliçesi Hippolyte'nin Kemerinin Çalınması

Eurystheus'un kızı Admete, Amazonlar kraliçesi Hippolyte'nin Ares'in armağanı olan büyülü kemeri elde etmek istemektedir. Dokuzuncu olarak Herakles'e, bu kemeri alıp getirme görevi verilir. Herakles birçok maceranın ardından

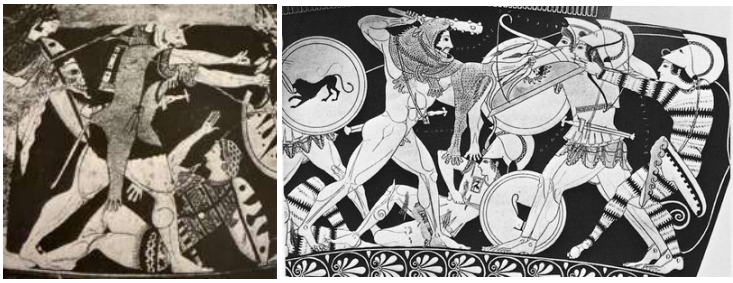
Themisykyra'ya varır ve öncelikle kraliçe tarafından hoş karşılanır fakat bir Amazon kılığına giren Hera'nın oyununa gelen Amazonlar Herakles'e saldırır. Bu saldırıda ölen Hippolyte'nin kemerini alan Herakles, eve dönüş yolunda da türlü maceralar yaşamıştır (Seemann, 2020, s. 195). Bu görev, Nemea aslanının öldürülmesi görevinden sonra en sık betimlenen ikinci görevdir (Boardman, 2003, s. 224).

Herakles'i Trakya'dan çok uzaklara götüren Amazonlarla savaşı diğer birçok kahramanlarla karşılaşması ve görsel temsilleriyle diğer hikayelerle karıştırılmasının yanı sıra Herakles hikayelerinin en yaygın olanıdır. Amazon savaşlarını anlatan güvenilir örneklerin en eskisi M.Ö. 600 civarına tarihlenen bir Korint alabastronudur. Aynı sahne Arkesilas ressamı tarafından yapılan bir Lakonia kupasında da görülmektedir (Stafford, 2012, s. 79). Bu sahneler Amazon savaşları tasvirlerinin bir parçasıdır ve çok zengin bir görsel repertuar sunmaktadır. Bu görev, seramiklerde çoğunlukla savaş motifi olarak yer almaktadır ve Hippolyte figürü diğer Amazon savaşçılarla birlikte işlenmektedir. Timiades ressamı tarafından yapılan ve M.Ö. 560 civarına tarihlenen bir amphorada Herakles, kendisinden kaçan Andromache'nin kolunu kavrarken görülmektedir. Diğer tasvirlerde Herakles iki taraftan kendisine saldıran Amazonlarla mücadele ederken ya da amazonlardan biri ayaklarının dibine düşmüş şekilde görülmektedir.

Görsel 25. Timiades ressamı, Herakles ve amazonlar, M.Ö. 560, Vulci'den siyah figürlü Attika amphorası, 39,4 cm, Boston Güzel Sanatlar Müzesi, ABD (Timiades, M.Ö. 560).

Görsel 26. Berlin ressamı, Herakles ve amazonlar, t.y., kırmızı figürlü boyunlu amphora, 55 cm, Basel Antik Sanat Müzesi ve Ludwig Koleksiyonu, İsviçre (Berlin, t.y.).

Görsel 27. Andokides ressamı, Herakles ve Amazonlar, t.y., karınlı amphora, Faina koleksiyonu, Orvieto (Boardman, 2002, s. 24).

Görsel 28. Anonim, Herakles ve Amazonlar, t.y. volütlü krater, Arezzo Şehir Müzesi, İtalya (Boardman, 2002, s. 40).

Geryoneos'un Sığırlarının Çalınması

Geryoneos, Okeanos ırmağının bir ucunda yaşayan ve belinden yukarıda üç insan vücudu taşıyan bir devdir. Orthos adında iki başlı bir köpek ve bir çobanın koruduğu sürülere sahiptir. Herakles'in onuncu görevi, bu sürüdeki sığırları Eurystheus'a getirmektir. Herakles, Geryoneos'a varabilmek için Cebelitarık Boğazını geçerken, Herakles sütunları adı verilen iki sütun diker. Helios'un (güneşin) kızgın ışınlarından rahatsız olup onu oklarıyla tehdit eder ve sonra ondan altın bir sandal alır. Okeanos ırmağını bu sandalla geçen Herakles, çobanı ve köpeği sopayla öldürdükten sonra Geryoneos'u oklarıyla vurur ve sürüyle birlikte Miken'e varır. Eurystheus bu sığırları Hera adına kurban eder (Cömert, 2025, s. 79).

Herakles'in bu görevi onu Dünya'nın karşı ucuna, en batısına götürmektedir. Bu görevin tasvirlerine Douris ressamının M.Ö. 480 civarına tarihlenen bir Attika kırmızı figürlü vazosunda görülmektedir. Herakles burada aslan postunu giymiş, sopası ve yayı elinde tasvir edilmektedir. 70 adetten fazla Attika siyah figürlü vazo arasında Exekias ressamı tarafından imzalanan ve M.Ö. 550 civarına tarihlenen amphoralarda Geryon'un üç bedeni dikkat çekmektedir (Stafford, 2012, s. 81-83). Geryon ile giriştiği gerçek mücadele, canavarın üç başlı gövdesi çok sayıda uzvu gibi fiziksel özellikleri sayesinde kolayca fark edilmektedir. Geryon'un üç vücutlu formu Yunan çömlekçilerinin en yaratıcı tasvirlerindendir. Üç baş gövde ve üç uzuv seti Attika vazo resimlerinde benimsenmektedir. Özellikle E Grubu atölyesi, bu sahnelerin en bilinen üreticilerindendir.

Görsel 29. E Grubu, Herakles Geryon ile savaşıyor, M.Ö. 540, siyah figürlü amphora, 37.7x17 cm, Metropolitan Müzesi, New York (E Grubu, M.Ö. 540).

Görsel 30. Euphronios, Herakles ve Geryon, t.y., Vulci'den kırmızı figürlü kâse, Antika Koleksiyonları Müzesi, Münih (Boardman, 2002, s. 39).

Hesperidlerin Altın Elmalarının Getirilmesi

Hera'ya, Zeus'la düğününün hediyesi olarak Gaia tarafından verilen, yüz başlı, yüz sesli bir ejder ve dört Batı kızı tarafından korunan altın elmalar batıda bir bahçede saklanmaktadır. Eurystheus, Herakles'ten on birinci görevi olarak bu altın elmaları kendisine getirmesini ister. Herakles, nerede olduğunu bilmediği elmaları ararken türlü maceralardan geçer. Batı kızlarının bahçesine gelince, dünyayı sırtında taşıyan Atlas'ın yükünü alır ve Atlas'ı altın elmaları almaya gönderir. Elmaları Atlas'tan aldıktan sonra Eurystheus'a götürür fakat Eurystheus elmaları Herakles'e bırakır, o da Athena'ya armağan eder (Cömert, 2025, s. 80).

Bu görev iki farklı şekilde tasvir edilmiştir. İlki Herakles'in elmaları kendi aldığı versiyondur. Atlas gökyüzünü tutmaya devam ederken Herakles'in elinde sopası ve bir elma ile Athena'ya doğru ilerlediği bir versiyonu Nearchos ressamına ait siyah figürlü bir kupa üzerinde tasvir edilmiştir. Bu kupada Herakles'in destansı karakteri, palmetler arasında yer alan "elma taşıyıcısı" anlamına gelen melapheres sıfatı ile vurgulanmıştır. İkincisi ise Atlas'ın küreyi Herakles'e devrettiği andır. Bu sahne M.Ö. 500 civarında Athena ressamına ait siyah figürlü bir lekythosta da görülmektedir. Burada Herakles gökyüzünü tutarken Atlas elmalarla geri dönmektedir. Alternatif bir versiyonda Herakles'in bizzat elmaları almaya giderken, M.Ö. 520 civarına tarihlenen bir lekythosta görülmektedir. Herakles sopasını bir ağacın etrafına sarılmış yılana doğru savurmaktadır (Stafford, 2012, s. 87). Atlas sahnelerinde gök küresinin geometrik betimleri dikkate değerdir. Medias ressamına ait hydrada ise genç Herakles, Iolaos ile birlikte, aslan postu omuzların oturmuş elma toplayan Hesperidlerle konuşmaktadır. Yılan ağacın etrafına sarılmış şekilde görülmektedir.

Görsel 31. Athena ressamı, Herakles ve Atlas, M.Ö. 500, beyaz zemin üzerine siyah figürlü lekythos (ön ve aka yüzü), Atina Ulusal Müzesi, Yunanistan (Boradman, 2003, s. 157).

Görsel 32. Medias ressamı, Herakles ve Hesperidler, M.Ö. 410, kırmızı figürlü Attika hydrası, 52,1 cm, British Museum, Londra (Medias, M.Ö. 410).

Görsel 33. Kaktüs ressamı, Herakles Hesperidler'in ağacı yanında, siyah figürlü lekythos, 27 cm, Berlin Devlet Müzesi, Almanya (Boardman, 2003, s. 145).

Kerberos'un Ölüler Diyarından Kaçırılması

Eurystheus'un Herakles'e verdiği on ikinci ve son görev, üç başlı cehennem köpeği Kerberos'u yeraltı dünyasından kaçırıp yeryüzüne getirmesidir. Herakles Ölüler Diyarı tanrısı Hades'ten köpeği götürme izni istemek için yeraltına iner. Hades kabul eder falat tek bir şartı vardır o da Herakles'in herhangi bir silah kullanmamasıdır. Herakles, azgın canavara yavaşça yaklaşıp bir anda yakalar ve yeryüzüne çıkarır. Eurystheus'a gösterdikten sonra tekrar cehenneme geri bırakır (Cömert, 2025, s. 80). Herakles, tüm görevleri arasında en üstün ve en tehlikeli olan bu görevi de tamamladıktan sonra özgürlüğüne kavuşur.

Bu göreve dair en eski örnek M.Ö. 580 civarına tarihlenen ve günümüze ulaşmamış bir Korint skyphosudur. Burada Kerberos'un sadece bir köpek başı görülmektedir ve yılanlarla kaplı bir gövdeye sahiptir. Daha sonraki yıllarda Hunt

ressamı tarafından yapılan ve M.Ö. 550 civarına tarihlenen bir Lakonia kupasında yine yılanlarla kaplı ve üç köpek başlı bir Kerberos tasvirine rastlanmaktadır. Bu göreve dair betimler yaklaşık 100 Attika siyah figürlü vazoda ve birkaç erken dönem kırmızı figürlü vazoda karşımıza çıkmaktadır (Stafford, 2012, s. 89). Kerberos'un Ölüler Diyarından getirilmesi görevi, Homeros'a ait İlyada ve Odysseia adlı destanlarda bahsedilen tek görevdir. Üç başlı bir köpek olan Kerberos'un canavarca görünümü dönemin ressamları için ilgi çekicidir ve Yunan dünyasının dört bir yanında vazo resimlerinde tasvir edilmiştir. Herakles'in gövdesinde sarılı görülen aslan postu, kalkan ve sopa bu tasvirlerde yoğun olarak karşımıza çıkmaktadır. Eagle ressamının hydrasında üç köpek başı ve yılan tasviri tekrar görülmektedir.

Görsel 34. *Eagle ressamı, Herakles ve Kerberos, M.Ö. 525, Caere hydrası*, 42 cm, Louvre Müzesi, Paris (Eagle, M.Ö. 525).

Görsel 35. *Paseas ressamı, Herakles ve Kerberos*, M.Ö. 520, kırmışı figürlü tabak, 18,9 cm, Boston Güzel Sanatlar Müzesi, ABD (Paseas, M.Ö. 510).

Görsel 36. Andokides ressamı, Herakles ve Kerberos, M.Ö. 515, kırmızı figürlü karınlı amphora, 58,2 cm, Louvre Müzesi, Paris (Andokides, M.Ö. 515).

Yeraltı sahneleri genellikle daha dramatik ve karanlık olarak tasvir edilmiştir. Herakles'in Yeraltı dünyasına yolculuğu, ölümü yenmenin bir alegorisi olarak okunabilir.

Sonuç

Yunan mitolojisi incelendiğinde, Herakles'ten daha uzun zaman akıllarda kalan ya da daha derin etki bırakan bir kahraman görülmemektedir. Tüm Yunan mitolojik kahramanları arasında belki en ünlü sayılabilecek Herakles sahip olduğu çok yönlü özellikleri sayesinde yıllar boyunca yeniden yorumlanmıştır. Hera'nın neden olduğu bir deliliğin sonucunda işlediği günahların bedelini Eurystheus'a yıllar boyunca hizmet ederek ödeyen Herakles, bu görevlerin sonucunda Yunan mitolojisinin en büyük kahramanlarından biri olarak ün kazanmıştır. Mücadeleleri onu erdemin, acı deneyimin, başarma hırsının ve vazgeçmeden savaşmanın kusursuz bir temsili haline getirmiştir. Edebiyatta en eski destanlarda, şiirlerde yer almaktadır. Hikayelerde içerisinde yer aldığı sahneler tekrar tekrar yorumlanarak sanatın farklı alalarında karşımıza çıkmaktadır. Kahraman-tanrı olarak anılan sıra dışı kimliği ile efsanesi yıllar içerisinde pekiştirilmiş ve hem Yunan hem de Roma hükümdarları için bir rol model haline gelmiştir.

Herakles'in cesur karakteri ve kahramanlıkları, antik Yunan'dan günümüze ulaşan en eski edebiyat ve sanat eserlerinde yer almaktadır. Herakles'in 12 görevi, antik Yunan seramik sanatının en zengin temsil alanlarından birini oluşturmaktadır. Bu görevlerin betimlendiği eserler yalnızca mitolojik anlatının görsel temsilleri değil aynı zamanda ölüm ve arınma gibi toplumsal ritüelleri, ideolojileri, ticaret ağlarını ve dönem sanat pratikleri arasındaki benzerlik ve farklılıkları gösteren çok katmanlı materyallerdir. Antik dönemde Herakles'in görevleri vazo resimleri üzerinde sıklıkla yer almaktadır. Bu görevlerin birçoğu o kadar sık resmedilmiştir ki yüzlerce örneği günümüze ulaşmıştır. En popüler olan görevleri Nemea aslanın öldürülmesi ve Amazonlar ile olan savaşları olmakla birlikte Lernia hydrası ve Geryoneus'un sığırları da sıklıkla görülen tasvirlerdendir. Bu betimlerde kahramanın idealize edilmiş bir figür olarak yer aldığı görülmektedir. Genellikle çıplak, aslan postu ya da sopayla betimlenmiş, en yaygın görülen pozları görevlerin sonunda oturur, uzanmış ve dinlenir halde görülen betimleridir. 12 görevi ise sıralı olarak değil ressamın tercih ettiği şekilde işlenmiştir. Klasik dönem vazo resimlerinde azalma görülse de Herakles ve görevlerinin tasvirlerine rastlanmaktadır. Herakles ve 12 görevi insan-hayvan, ölüm-yaşam gibi karşıtlıklar üzerinden okunmaktadır. İleriki dönemlerde Herakles'in yorgun, çökmüş veya dinlenir şekilde betimlerinin ortaya çıkması kahramanın insanlaşmış yönünü ve psikolojisini yansıtmaktadır. Tüm bunların yanında Herakles betimleri sanatta insanın gücünü simgelemeye devam etmektedir.

Kaynakça

Boardman, J. (1972). Herakles, peisistrators and sons. *Reveu Archeologique,* (1), 57-72. https://doi.org/10.2307/630865

Boardman, J. (2005). *Yunan sanatı.* İstanbul: Homer Kitabevi.

Can, Ş. (1994). *Klasik Yunan mitolojisi.* İstanbul: İnkılap Kitabevi.

Cook, R. M. (1997). *Greek painted pottery.* Oxfordshire: Routledge Yayınevi.

Cotterell, A. ve Storm, R. (2011). *Büyük dünya mitoloji ansiklopedisi.* İstanbul: Alfa Yayınları.

Cömert, B. (2025). *Mitoloji ve ikonografi.* İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Erhat, A. (2007). *Mitoloji sözlüğü.* İstanbul: Remzi Kitabevi.

Fink, G. (2004). *Antik mitolojide kim kimdir?* İzmir: İlya Yayınevi.

Grimal, P. (2005). *Yunan mitolojisi.* Ankara: Dost Kitabevi.

İren, K. (2003). *Vazo resimlerinin ışığında eski Yunan çömlekçiliği.* İstanbul: Ege Yayınları.

Kershaw, S. P. (2018). *Yunan mitolojisi rehber kitabı.* İstanbul: Salon Yayınları.

Molacı, M. (2020). Stoacı alegori: Herakles ve işleri. *Kilikya Felsefe Dergisi*, (2), 57-74.

Richter, G. (1969). *Yunan sanatı.* İzmir: Cem Yayınevi.

Schwab, G. (2004). *Klasik Yunan mitolojisinin en güzel efsaneleri* (I. Cilt). İzmir: İlya Yayınevi.

Seemann, O. (2020). *Yunan ve Roma mitolojisi.* İstanbul: Maya Kitap.

Stafford, E. J. (2004). *Life, myth and art in ancient Greece.* Los Angeles: Getty Publications.

Stafford, E. J. (2010). Herakles between gods and heroes. J. Bremmer ve A. Erskine (Ed.), *The gods of ancient greece* içinde (ss. 228-244). Edinburgh University Press. https://doi.org/10.1515/9780748642892-017

Stafford, E. J. (2012). *Herakles.* Oxfordshire: Routledge Yayınevi.

Görsel Kaynakça

Görsel 1: Vickers, M. (1999). *Ancient Greek pottery.* Oxford: Ashmolean Müzesi Yayınları.

Görsel 2: Berlin. (M.Ö. 490). Herakles. [Vazo resmi]. Basel Antik Sanat Müzesi ve Ludwig Koleksiyonu, İsviçre. https://antikenmuseumbasel.zetcom.net/en/collection/item/72445/

Görsel 3: Carpenter, T. H. (2002). *Antik Yunan'da sanat ve mitoloji.* İstanbul: Homer Kitabevi.

Görsel 4: Asteas. (340). Herakles'in çılgınlığı. [Vazo resmi]. Ulusal Arkeoloji Müzesi, Madrid. https://ceres.mcu.es/pages/Main

Görsel 5: Carpenter, T. H. (2002). *Antik Yunan'da sanat ve mitoloji.* İstanbul: Homer Kitabevi.

Görsel 6: Exekias. (M.Ö. 540). Herakles ve Nemea aslanı. [Vazo resmi]. Berlin Devlet Müzesi, Almanya. https://recherche.smb.museum/detail/685875/attische-amphora?language=de&question=1720&limit=15&sort=relevance&controls=none&collectionKey=ANT*&objIdx=0

Görsel 7: Amasis. (M.Ö. 540). Herakles ve aslan. [Vazo resmi]. Louvre Müzesi, Paris. https://collections.louvre.fr/ark:/53355/cl010269782

Görsel 8: E Grubu. (M.Ö. 550). Herakles ve Nemea aslanı. [Vazo resmi]. Ashmolean Müzesi, Oxford. https://www.ashmolean.org/collections-online#/item/ash-object-386757

Görsel 9: Carpenter, T. H. (2002). *Antik Yunan'da sanat ve mitoloji.* İstanbul: Homer Kitabevi.

Görsel 10: Eagle. (M.Ö. 530). Herakles ve Hydra. [Vazo resmi]. J. Paul Getty Müzesi, ABD. https://www.getty.edu/art/collection/object/103VHE

Görsel 11: Samos. (M.Ö. 580). Herakles ve Hydra. [Vazo resmi]. Louvre Müzesi, Paris. https://collections.louvre.fr/ark:/53355/cl010260709

Görsel 12: Otterlo (M.Ö. 590). Athena, Herakles ve Iaolos ve Hydra. [Vazo resmi]. Basel Antik Sanat Müzesi ve Ludwig Koleksiyonu, İşviçre. https://antikenmuseumbasel.zetcom.net/en/collection/item/72864/

Görsel 13: Diosphos. (M.Ö. 500). Herakles Hydria ile savaşıyor. [Vazo resmi]. Louvre Müzesi, Paris. https://collections.louvre.fr/ark:/53355/cl010262855

Görsel 14: Anonim. (M.Ö. 600). Herakles ve Lerna'lı Hydra. [Vazo resmi]. J. Paul Getty Müzesi, ABD. https://www.getty.edu/art/collection/object/103YM2

Görsel 15: Akheloos. (M.Ö. 510). Herakles Kyreneia geyiğini yakalıyor. [Vazo resmi]. Toledo Sanat Müzesi, İspanya. https://emuseum.toledomuseum.org/objects/56424/amphora-with-herakles-athena-and-ceryneian-hind;jsessionid=C247004432B34DB31F423A78C30CB16F?ctx=02c16a6ccdcc65e2ac0a31ceef34398888f28ab8&idx=5

Görsel 16: Boardman, J. (2002). *Kırmızı figürlü Atina vazoları.* İstanbul: Homer Kitabevi.

Görsel 17: Boardman, J. (2002). *Kırmızı figürlü Atina vazoları.* İstanbul: Homer Kitabevi.

Görsel 18: E Grubu. (M.Ö. 550). Herakles ve Stympholos. [Vazo resmi]. British Museum, Londra. https://www.britishmuseum.org/collection/object/G_1843-1103-40

Görsel 19: Arkesilas (M.Ö. 550). Herakles ve boğa. [Vazo resmi]. Metropolitan Müzesi, New York. https://www.metmuseum.org/art/collection/search/255020

Görsel 20: Andokides. (M.Ö. 525). Herakles bir boğayı kurban etmeye götürüyor. [Vazo resmi]. Boston Güzel Sanatlar Müzesi, ABD. https://collections.mfa.org/objects/153401/twohandled-jar-amphora-with-herakles-driving-a-bull-to-sa?ctx=2bdaafc4-60e5-43dc-84f0-ab2782f4629a&idx=0

Görsel 21: Antimenes. (M.Ö. 520). Herakles Eurymanthos boğasını Eurystheus'a getiriyor. [Vazo resmi]. British Museum, Londra. https://www.britishmuseum.org/collection/object/G_1843-1103-67

Görsel 22: Antimenes. (M.Ö. 520). Herakles Eurymanthos boğasını Eurystheus'a getiriyor. [Vazo resmi]. British Museum, Londra. https://www.britishmuseum.org/collection/object/G_1836-0224-95

Görsel 23: Boardman, J. (2003). *Siyah figürlü Atina vazoları.* İstanbul: Homer Kitabevi.

Görsel 24: Boardman, J. (2003). *Siyah figürlü Atina vazoları.* İstanbul: Homer Kitabevi.

Görsel 25: Timiades. (M.Ö. 560). Herakles ve amazonlar. [Vazo resmi]. Boston Güzel Sanatlar Müzesi, ABD. https://collections.mfa.org/objects/153393/twohandled-jar-tyrrhenian-neckamphora?ctx=562c84f6-df86-40fc-9c2c-36cf1a088ed5&idx=0

Görsel 26: Berlin. (t.y.). Herakles ve amazonlar. [Vazo resmi]. Basel Antik Sanat Müzesi ve Ludwig Koleksiyonu, İşviçre. https://antikenmuseumbasel.zetcom.net/en/collection/item/72892/

Görsel 27: Boardman, J. (2002). *Kırmızı figürlü Atina vazoları.* İstanbul: Homer Kitabevi.

Görsel 28: Boardman, J. (2002). *Kırmızı figürlü Atina vazoları.* İstanbul: Homer Kitabevi.

Görsel 29: E Grubu. (M.Ö. 540). Herakles Geryon ile savaşıyor. Metropolitan Müzesi, New York. https://www.metmuseum.org/art/collection/search/254869

Görsel 30: Boardman, J. (2002). *Kırmızı figürlü Atina vazoları.* İstanbul: Homer Kitabevi.

Görsel 31: Boardman, J. (2003). *Siyah figürlü Atina vazoları.* İstanbul: Homer Kitabevi.

Görsel 32: Medias. (M.Ö. 410). Herakles ve Hesperidler. [Vazo resmi]. British Museum, Londra. https://www.britishmuseum.org/collection/object/G_1772-0320-30-

Görsel 33: Boardman, J. (2003). *Siyah figürlü Atina vazoları.* İstanbul: Homer Kitabevi.

Görsel 34: Eagle (M.Ö. 525). Herakles ve Kerberos. [Vazo resmi]. Louvre Müzesi, Paris. https://collections.louvre.fr/ark:/53355/cl010268296

Görsel 35: Paseas. (M.Ö.520). Herakles ve Kerberos. [Vazo resmi]. Boston Güzel Sanatlar Müzesi, ABD. https://collections.mfa.org/objects/153852/plate-with-herakles-pulling-kerberos

Görsel 36: Andokides. (M.Ö. 515). Herakles ve Kerberos. [Vazo resmi]. Louvre Müzesi, Paris. https://collections.louvre.fr/ark:/53355/cl010269614

ISBN 978-625-5603-96-8